

4. aprill 2024

Lahend taotluste nr 17131/19, 19242/19, 55810/20 jt kohta - õigus kohtumenetlusele

Tamazount ja teised vs. Prantsusmaa

Artikkel 6

Asjaolud

Kaasus puudutab nn "Harkise" lapsi (Alžeeria päritolu abiväed, kes võitlesid koos Prantsuse armeega Alžeeria iseseisvussõja ajal). Neli kaebajat saabusid Prantsusmaale Alžeeria iseseisvumise ajal 1962. aastal või sündisid seal hiljem. Nad elasid Harki vastuvõtulaagris (peamiselt Biase laagris) kuni 1975. aastani. Viies kaebaja kaotas oma isa 1957. aastal, kui Alžeeria Rahvuslik Vabastusrinde teostas tema hukkamise. Ta jäi koos ema ja õdede-vendadega Alžeeriasse kuni 1980. aastani, seejärel kolis Prantsusmaale, kus ta praegu elab.

Kaebajad esitasid erinevatel kuupäevadel riigivastutuse alusel hagiid, väites, et Prantsusmaa on olnud hooletu, sest ei kaitsnud Harkisi ja nende perekondi nende vastu Alžeerias toime pandud veresauna ja kättemaksu eest. Halduskohtud, sealhulgas Conseil d'État, leidsid, et neil puudub pädevus otsustada riigi võimaliku hooletuse üle, leides, et Prantsuse ametivõimude tehtud otsused kujutasid endast riigi tegusid, mis puudutasid Prantsusmaa ja Alžeeria suhteid, mille eest riiki ei saa vastutusele võtta hooletuse tõttu.

Lisaks kaebasid neli Tamazountide perekonnast pärit kaebajat oma elamistingimuste üle Biase laagris (eelkõige selle üle, et nad olid laagris suletud keskkonnas), mille eest nad nõudsid hüvitist. Halduskohtud leidsid, et riik tuleb võtta vastutusele ettevaatamatuse eest ebainimlike elutingimuste tõttu, mis kaebajatele olid alates nende sünnist või laagrisse saabumisest kuni selle tegevuse lõpetamiseni 1975. aastal. Nad mõistsid riigilt neile tekitatud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamiseks 15 000 eurot.

EIK-sse pöördudes tuginesid kaebajad artiklile 6 ning väitsid, et nad ei saanud õigust pöörduda kohtu poole. Lisaks tuginesid nad ka artiklitele 3 ja 8 ning protokollile nr 1 artiklile 1 ja kurtsid oma halbade elamistingimuste üle Harki vastuvõtuasutustes.

EIK seisukohad

Artikkel 6

EIK märkis, et Conseil d'État' pädevuse puudujääk, mis tugines riikliku doktriini aktidele, jättis kaebajad ilma hüvitise saamise õigusest, mida kaebajad olid püüdnud nõuda tuginedes riiklikule vastutusele hooletuse eest. Seetõttu piirati nende õigust pöörduda kohtusse.

EIK leidis, et sellel piirangul oli legitiimne eesmärk, nimelt täidesaatva ja kohtuvõimu võimude lahususe säilitamine ning sellest tulenevalt kohtute võimatus seada kahtluse alla suhete kontekstis tehtud diplomaatilisi või sõjalisi otsuseid Prantsusmaa ja Alžeeria vahel pärast Eviani lepinguid (allkirjastatud 18. märtsil 1962).

Esiteks, mis puudutab piirangu proportsionaalsust taotletava eesmärgi suhtes, märkis EIK, et halduskohtud tõlgendasid riikliku doktriini akte kitsalt. Seoses doktriini kohaldamisega käesolevas asjas

¹ Lühiülelaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

märkis EIK, et Conseil d'État uuris, kas Prantsuse ametivõimude vaidlustatud teod ja tegevused, võttes arvesse nende sisepoliitilisi kaalutlusi, mida nad rõhutasid, võivad olla lahutatavad Prantsuse ametivõimude poolt vaidlustatud tegevusest ja tegevusest Prantsuse diplomaatia ja rahvusvaheliste suhete kontekstis. EIK leidis, et siseriiklike ametivõimude tegevust ja tegevusetust, millele kaebajad tuginesid, ei saanud lahutada Prantsusmaa ja Alžeeria vahelistest suhetest, mille eest ei saanud ettevaatamatuse tõttu tekkida riigi vastutus.

Mis puudutab diplomaatiliste või rahvusvaheliste suhete korraldamist puudutavaid poliitilisi otsuseid, eriti neid, mis hõlmasid sõjaliste jõudude kaasamist, siis ei näinud EIK põhjust asendada siseriikliku õiguse tõlgendamisel Conseil d'État hinnangut enda hinnanguga või asuda seisukohale, et selle kohtu seisukoht oli meelevaldne või ilmselgelt ebamõistlik.

Teiseks märkis EIK, et halduskohtute pädevuse puudumine asja arutamiseks ei olnud absoluutne, kuna neil oli pädevus lahendada kaebajate esitatud nõudeid riigi otsese vastutuse tõttu. Kaebajad ei olnud väitnud, et nad oleksid halduskohtutes püüdnud tuvastada riigi otsese vastutust, vaid pigem väitsid, et need kohtud oleksid igal juhul pidanud seda vastutuse vormi omal algatusel uurima vastavalt väljakujunenud siseriiklikule kohtupraktikale. EIK ei spekuleeriks selles punktis ega kaebuste eduvõimaluste üle riigi otsese vastutuse alusel, kui kaebajad oleksid sellise hagi esitanud. Conseil d'État avaldus pädevuse puudumise kohta puudutas ainult üht ametliku vastutuse aspekti, mis piirdus võimaliku hooletuse hindamisega, ning seda ei saa pidada üldise ja absoluutse puutumatus kehtestamiseks, mis takistas kohtutel otsuseid teha.

EIK järeldas, et artikli 6 lõiget 1 ei ole rikutud.

Artiklid 3 ja 8 ning protokoll nr 1 artikkel 1

EIK selgitas, et tema pädevusse kuulub nelja kaebaja kaebuste läbivaatamine nende elutingimuste kohta Biase laagris alates 3. maist 1974 (kuupäevast, mil konventsioon ja protokoll nr 1 jõustusid Prantsusmaa suhtes). EIK märkis, et siseriiklikud kohtud tunnistasid täielikult kannatusi, mida kaebajad kandsid Biase laagris. EIK leidis, et Biase laagri elanike, sealhulgas nelja kaebaja, igapäevased elamistingimused ei olnud kooskõlas inimväärikuse austamisega ning hõlmasid nende isikuvabaduste rikkumist.

EIK märkis, et siseriiklikud kohtud määrasid igale kaebajale kokku 15 000 eurot hüvitist. Selle summa kindlaksmääramiseks kasutasid siseriiklikud kohtud ebainimlike kinnipidamistingimuste puhul kohaldatavat skaalat, mis vastas ligikaudu 1000 eurole kinnipidamise aasta kohta, millele lisandus ebapiisava kooliharidusega seotud kahju arvesse võtmine. EIK leidis, et siseriiklike kohtute poolt käesoleval juhul välja mõistetud summad ei võimaldanud kaebajatele tuvastatud rikkumiste eest asjakohast ja piisavat hüvitist. Esiteks, mis puudutab artikli 3 rikkumist, siis kaebajatele määratud summad olid tagasihoidlikud võrreldes sellega, mida EIK üldiselt määras ebainimlike kinnipidamistingimusi puudutavates asjades. Teiseks, järeldas EIK sellest, et hüvitised ei hõlmanud kahju, mis tekkis seoses muude artiklite rikkumistega.

Sellest tulenevalt leidis EIK, et kaebajate viibimine Biase laagris ajavahemikul 3. maist 1974 kuni 31. detsembrini 1975 tõi kaasa konventsiooni artiklite 3 ja 8 ning konventsiooni protokoll nr 1 artikli 1 rikkumised.

Artikkel 41

EIK leidis, et Prantsusmaal tuleb artiklite 3 ja 8 ning protokoll nr 1 artikli 1 rikkumise tõttu kaebajatele maksta varalise ja mittevaralise kahju eest hüvitiseks 4000 eurot iga Biase laagris veedetud aasta kohta, kusjuures iga osaline aasta loetakse täisaastaks. Omades jurisdiktsiooni 1974. ja 1975. aasta osas,

otsustas EIK, et Prantsusmaa peab maksma Tamazounti perekonna neljale kaebajale mittevaralise ja varalise kahju hüvitamiseks kokku 19 518 eurot, võttes arvesse riigisiseses menetluses juba makstud summasid proportsionaalselt vastavalt järgmisele jaotusele: Abdelkader Tamazount 5694 eurot, Aïssa Tamazount 4250 eurot, Zohra Tamazount 5858 eurot ja Brahim Tamazount 3716 eurot.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)